

Bréfa- og málasafn 1961, erlend málefni

Bjarni Benediktsson – Stjórnmal – Dómsmálaráðherra – Heilbrigðismálaráðherra –
Iðnaðarmálaráðherra – – Bréf – A. C. Richmond – Anna Marie Hein – August Karsna – E. A. Schmidt –
Henry N. Bache – Jørgen Schleimann – Ludvig Horst – Yngve Schartau – Tore Johansen – Walden
Moore – Declaration of Atlantic Unity – Estonian World Council – Edvald Mixa – Sendiráð Íslands í
Oslo – Guðmundur Í. Guðmundsson

Tekið af vef Borgarskjalasafnsins

bjarnibenediktsson.is

Einkaskjalasafn nr. 360
Stjórnmalamaðurinn
Askja 2- 27, Örk 1

©Borgarskjalasafn Reykjavíkur

THE COMMANDANT OF THE UNITED STATES COAST GUARD
WASHINGTON

17 MAY 1961

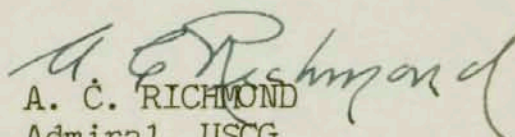
Dear Mr. Benediktsson:

Thank you for your letter of 15 April 1961, expressing appreciation for assistance extended officials of the Icelandic Coast Guard Service, First Officers Jonas M. Gudmundsson and Gardar Palsson, during their training under IES Technical Exchange Project No. 11, FY 1960 (Iceland).

I was pleased to read your expression of esteem for the courtesies extended your officials. It was our sincere pleasure to have been of service on this occasion.

Your complimentary remarks have been transmitted to the various Districts for the information of all personnel concerned.

Sincerely yours,

A. C. RICHMOND
Admiral, USCG
Commandant

Honorable Bjarni Benediktsson
Minister of Justice
Reykjavik, Iceland

July 7, 1961

Mr. Hallgrímur Fr. Hallgrímsson
Vesturbrun 22
Reykjavík
Iceland

Dear Mr. Hallgrímur Hallgrímsson:

On behalf of all the Sponsors and signers of the Declaration of Atlantic Unity, and especially those in the United States, I want to extend a very cordial welcome to you as our new Sponsor for Iceland. We shall look forward to working closely with you on behalf of our common cause of Atlantic unity as we have in the past with our good friend, and your distinguished predecessor, Dr. Alexander Johannesson.

I enclose a copy of a letter to him with attachments which are, I think, self-explanatory.

We congratulate you on your appointment as a delegate to the NATO Citizens' Exploratory Convention and we shall also look forward to working with you in that capacity.

I enclose a copy of my European itinerary which does not, unfortunately, include Iceland. However, should you visit this country we will look forward to meeting you or, failing that, we will perhaps meet at the Convention.

Of course, I look forward to seeing my good friend, Johann Hafstein, and his charming wife at the NPC in Paris in November.

With all best wishes, I am,

Faithfully yours,

Walden Moore
Director

WM:ml

cc. Bjarni Benediktsson
Gylfi Gíslason
Haraldur Gudmundsson
Johann Hafstein
Dr. Alexander Johannesson
Thorarinn Thorarinnsson

JULY 1961

DECLARA-
TION OF
ATLANTIC
UNITY

51 EAST 42nd STREET, NEW YORK

DECLARATION OF ATLANTIC UNITY

We 271 citizens of Canada, the United States, Great Britain, France, the Netherlands, Belgium, Norway, Denmark, Italy, Iceland, Germany, Greece and Turkey, address this APPEAL FOR ATLANTIC UNITY to our fellow citizens and to our governments which are represented on the Council of the North Atlantic Treaty Organization.

President Eisenhower has warned that "unity among free nations is our only hope of survival" and has declared that "NATO symbolizes the unity of free men in an age of peril." This is our conviction also. We must never forget that we are all bound together by our common belief in freedom under law.

The fourteen members of NATO have mutually guaranteed each other against armed aggression and merged under one command parts of their land, sea and air forces to make their pledge effective. NATO has succeeded in vastly reducing the danger of direct military attack in Europe. This success has caused the enemies of freedom to divert their military aggression to other areas and to concentrate on diplomatic manoeuvres to disrupt the unity of the NATO nations. Their efforts have been aided by voices of isolationism in each of our countries and by mutual recrimination. Thus, our peril from disunity has increased.

This is no time for half-hearted measures. While welcoming the progress made towards European union, we believe that nothing less than an effectively integrated Atlantic Community, which would include German defense forces, will in the end adequately meet the challenge of the times. Defense in today's terms extends beyond military requirements and into the political, economic and cultural aspects of our lives.

Yet NATO is still basically a military alliance. It is as long ago as 25 April, 1953, that the NATO Council of Ministers stated in their communique: "Convinced that in unity lies their greatest strength, they are resolved to broaden cooperation in every field, economic, political and social, as well as military, and so make the Atlantic Community a lasting reality." But little has since been done.

We call upon our governments to proceed now to redeem that pledge by initiating the following measures for which there is already authority under the North Atlantic Treaty:

1. The development of NATO as a central agency to coordinate the political, trade and defense policies of the member nations.
2. The elaboration, pursuant to Article II of the North Atlantic Treaty, of a comprehensive mutual pro-

gram for lowering tariffs, freeing currencies and eliminating trade restrictions so that there may be established an adequate economic basis for the Atlantic Community and associated nations. Common economic action will give us not only better defense at less cost, but also the benefits of an expanding and thriving economy, thus raising the standards of living for the Atlantic Community and the whole free world.

3. The establishment by each of our legislatures of a parliamentary committee or association for NATO to further understanding in each member country of its progress and potentialities.
4. The creation of an advisory Atlantic Assembly, representative of the legislatures of the member nations, which would meet periodically to discuss matters of common concern. Observers could be invited from associated states.
5. The establishment by NATO of an Economic Advisory Council comprising representatives of employers and employees to advise the Council and other NATO bodies on the effect of their policies on the standard of living in the NATO countries, especially upon the working population.

We endorse the words of the Rt. Hon. Louis St. Laurent, Prime Minister of Canada, spoken at Bonn on February 10, 1954:

"Perhaps the time has now come to consider whether some of the steps toward closer integration which we must take if our concept of civilization is not to perish, should be taken within the larger framework of the North Atlantic Community . . . many of us believe the peoples living about the great basin of the Atlantic Ocean might well seek the solution of their problems of economic betterment, political stability and self-defense in this closer integration of their national resources and of their machinery of government."

We remind our governments that NATO, in the words of its Secretary-General, "is something new and exciting and revolutionary, the most challenging and constructive experiment in international relations ever attempted."

We ask our fellow citizens to urge our respective governments to make this experiment succeed. We are convinced that in our ability to do so lies the well-being of us all.

First Issued OCTOBER 4, 1954

REPORT OF ACTIVITIES

JULY 1958—JULY 1961

Signers

Among the original signers were George C. Marshall, Harry S. Truman, Christian A. Herter (now a Sponsor), Adlai Stevenson and ten present members of the Kennedy Administration. Signers from abroad included the present Prime Ministers of France and Canada and past or present Cabinet Ministers in ten countries.

NATO Parliamentarians' Conference

The NATO Parliamentarians' Conference had its origin at a small dinner of NATO Parliamentary leaders given by the United States Sponsors of the *Declaration of Atlantic Unity* in New York in October, 1954. This Conference was the fourth point in our original program and was the first to be implemented. The initiative in its formation was taken by Canadian and Norwegian signers of the *Declaration* and we enlisted the active support of leading members of the United States Congress. The first NPC in Paris in July, 1955 established a permanent organization and conferences have been held annually ever since. Representatives of the *Declaration* attended these in 1959 and 1960 and, as at previous conferences, helped in bringing parliamentarians together, drafting resolutions, making suggestions for strengthening NATO, the NPC, etc.

Atlantic Congress

From its beginning the *Declaration* has promoted the idea of an Atlantic Citizens Congress. At the Third NATO Parliamentarians' Conference in 1957 our representatives helped to draft the basic resolution calling for an Atlantic Congress and enlisted support for the idea. Our Sponsors and staff were members of the International Advisory Council which planned the Congress and of the U. S. Committee for the Atlantic Congress which promoted it in this country. Sponsors of the *Declaration* from eight NATO countries were among the 650 delegates to the Congress which was held in London, June 5-10, 1959.

Petition to the Atlantic Congress

In consultation with the British Sponsors, the U. S. Sponsors of the *Declaration* submitted to the signers in all countries a draft petition to the Atlantic Congress consisting of eleven proposals contemplating far-reaching changes in the operation of NATO and in the Atlantic Community in the political, economic and cultural spheres.

The draft was signed by 156 signers of the original *Declaration of Atlantic Unity* from 13 countries.

The Petition was formally presented to the Atlantic Congress on June 5, 1959 by Sponsors from the United Kingdom, the United States and France. Much of the discussion at the Congress revolved around the Petition proposals which were referred to various sub-committees. The Congress finally endorsed seven of the Petition proposals including those for an Atlantic Institute, an Atlantic Exploratory Conference and an Atlantic Economic Community.

Atlantic Economic Community

The *Declaration's* Petition included the following proposal:

"The inclusion of the Organization for European Economic Cooperation (OEEC) in an Organization for Atlantic Economic Cooperation (OAEC) in which Canada and the United States would be full members."

This proposal was unanimously endorsed by the Atlantic Congress. As a result it was taken up by the U. S. State Department and made the objective of trips to Europe by Under Secretary Douglas Dillon in December, 1959 and January, 1960. As a consequence of this

U.S. initiative a Special Conference of 20 governments (OECC plus the U.S. and Canada) appointed a Group of Four experts to make recommendations.

To this group the *Declaration* addressed a Petition signed by 150 signers of the *Declaration* from 13 NATO countries calling for implementation of the following policies:

- (a) "The reduction and eventual elimination of tariffs, of quotas and of other trade restrictions now being carried out within the two European economic groups should be soon accompanied by similar action throughout the Atlantic Community and as rapidly as possible throughout the Free World."
- (b) "A principal function of an OAEC should be to increase the flow of capital both public and private from the industrialized countries to Asia, Africa and Latin America. To this end, public aid should be pooled under a system operating as flexibly as possible."

The Four experts recommended the formation of an Organization for Economic Cooperation and Development (OECD—an OAEC under another name). The *Declaration* supported ratification of the OECD Convention which was approved by the U. S. Senate 72 to 18 on March 16, 1961. The Convention has now been ratified by 6 countries and will come into full operation this year with headquarters in Paris.

Atlantic Institute

The *Declaration* was one of the first to propose an Atlantic Institute to serve as an intellectual center (brain, voice and clearing house) for the Atlantic Community. Following endorsement of this idea by the Bruges Conference in 1957, the *Declaration* has continued to follow up its implementation. The Director of the *Declaration* was chairman of the sub-committee of the U. S. Committee on the Atlantic Congress on this subject. The Atlantic Institute was point 11 of our Petition to the Atlantic Congress (described above) and was endorsed by that body. Subsequently the Director acted as co-ordinator for the U. S. and a member of a small steering committee. The Atlantic Institute is now in operation and headquarters will be established this year in Paris under a distinguished Director-General. Paul van Zee-land (Belgium) is Chairman of the Board whose U. S.

members are James B. Conant, Will L. Clayton, Lewis W. Douglas, William C. Foster, Christian A. Herter, Eric Johnston, Mrs. Oswald B. Lord and George Meany (all of them signers of the *Declaration*).

Atlantic Exploratory Convention

In 1957 representatives of the *Declaration* helped draft and promote a Resolution of the Third NATO Parliamentarians' Conference calling on the NATO governments to "bring about a conference composed of leading representative citizens selected on a non-partisan basis and directed to convene as often as necessary in order to examine exhaustively and to recommend how greater cooperation and unity of purpose, as envisioned by the North Atlantic Treaty, within the Atlantic Community may best be developed."

This was point 1 of our Petition to the Atlantic Congress and it was unanimously endorsed by that body and reindorsed by the Fifth NATO Parliamentarians' Conference in 1959 and the sixth in 1960. An implementing Resolution was introduced in the United States Congress in 1960 which was (partly as a result of the above endorsements) approved by the State Department. The *Declaration* vigorously supported this Resolution and three of our U. S. Sponsors (Draper, Clayton and Osborne) testified in its behalf. The Resolution passed the Senate in June, 1960, and became effective on September 7 as Public Law 86-719 with the signature of President Eisenhower. A bi-partisan United States Citizens Commission on NATO has been appointed by Vice-President Johnson and Speaker Rayburn consisting of 20 distinguished citizens who elected Will L. Clayton and Christian A. Herter Co-Chairmen. The presiding officers of the other NATO Parliaments have been invited to appoint similar commissions which would join with the U. S. Commission in a Convention. The *Declaration*, through its connections in all NATO countries, is taking an active part in promoting preparations for this Convention of about 100 leading citizens which is expected to meet late in 1961.

Other Activities

In behalf of our Program, continuous consultation is maintained in person and by correspondence with Sponsors and signers of the *Declaration* in all NATO countries and with leading members of Atlantic Parliaments and of the NATO Secretariat.

The declaration of Atlantic Unity was first signed by a group of 270 leading citizens in 13 NATO countries in 1954.

It contained specific proposals to strengthen NATO in the economic and political spheres.

Each NATO country has one or more Sponsors with whom we keep in close touch by correspondence and by yearly visits. The Sponsors in all countries agree on an annual Program which they and the signers seek to implement by persuading their own Governments and Parliaments.

On certain specific proposals they work in close cooperation with official and unofficial Atlantic groups including the NATO Secretariat, the O.E.C.D. Secretariat, the NATO Parliamentarians' Conference, the Atlantic Treaty Association and the Atlantic Institute.

They have been instrumental in (a) bringing into being the NATO Parliamentarian Conference in 1955, (b) securing the appointment of the "Three Wise Men" in 1956, (c) promoting the NATO Summit Conference in 1957, (d) the Atlantic Congress at London in 1959, (e) the O.E.C.D. and (f) an Atlantic Exploratory Convention – both projected for 1961.

UNITED STATES SPONSORS

Will L. Clayton
William H. Draper, Jr.
Christian A. Herter
Hugh Moore
Lithgow Osborne
Hans Christian Sonne

DIRECTOR

Walden Moore

NORDEN

NORSK FORENING FOR NORDISK SAMARBEID

Hovedkontor: Colbjørnsens gate 2, Oslo

Sentralbord: 55 13 90 — Generalsekretær: 44 31 15

Bankgiro nr. 4691/163 — Postgiro nr. 119 00

Telegramadr. «Norsknorden»

Oslo, 6. september 1961.

B/ÅG

Herr justisminister Bjarni Benediktsson,
Reykjavik.

Gjennom den herværende islandske ambassadør, Haraldur Gudmundsson, har vi fått den gladelige meddelelse at De er villig til å holde foredrag ved en islandsk aften

søndag 24. september kl. 20.00,

som Foreningen Norden og Norsk-Islands Samband vil holde i fellesskap i Universitetets Aula. På de to foreningers vegne bringer jeg Dem en hjertelig takk for denne imøtekommenhet. Vi gleder oss meget til Deres besøk.

Programmet for møtet er ennå ikke helt fastlagt i detalj. Deres foredrag blir naturligvis hovedposten på programmet.

Ambassadør Gudmundsson kommer antagelig til å bringe en kort hilsen før Deres foredrag, og etter foredraget kommer vi til å vise en film fra Island. Ambassaden vil skaffe oss denne.

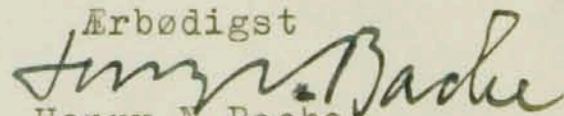
Ved møtet vil det antagelig også bli gitt ganske korte orienteringer ved Foreningen Nordens formann, forlagsdirektør Henrik Groth og ved Norsk-Islandsk Sambands formann, dr.philos. Hallvard Magerøy, om aktuelle planer som de to foreninger har for utvidet samarbeid med Island. På det nylig avholdte delegertmøte i Bergen av representanter fra foreningene Norden ble det gjort vedtak om opprettelsen av et fellesnordisk institutt i Reykjavik, og foreningene Norden har nettopp for et par dager siden rettet henvendelse til Nordisk Råd og Nordisk Kulturkommisjon herom. Det er også planer om undervisning i islandsk og utgivelse av småskrifter fra islandsk litteratur.

Av hensyn til forhåndsreklamen for møtet er det viktig for oss hurtigst mulig å få titelen på Deres foredrag. Av ambassadør Gudmundsson hører jeg at De muligens kunne tenke Dem å tale om forbindelsene mellom Island og Norge i gammel og ny tid. Det vil naturligvis passe meget godt for vår Islandsaften, men skulle De foretrekke å tale om f.eks. "Island i dag", vil det også være utmerket. De er kanskje så elskverdig snarest å sende oss et telegram med en kort formulering - og så lokkende som mulig - med titelen på foredraget. Telegramadresse er: Norsknorden, Oslo.

Vi ber Dem være vennlig meddele ankomsten til Oslo.

Med vennlig hilsen

Erbødigst

Henry N. Bache
Generalsekretær

Telegramadress: Advokat-
kontor

Yngve Schartaus Advokatbyrå

Telefon: 23 11 70

Yngve Schartau

Gustaf Carlson

Postgiro: 52 526

Sigurd Waldenström

Carl-Axel Hultman

Thomas Schartau

Ledamöter av Sveriges Advokatsamfund

Fastighetsavdelning:

Kamrer Arvid Smedberg

YS/EW

Stockholm C February 10th,
1961

Fredsgatan 10

Mr. Evald Nixon

Freyjugatan 28

Reykjavik

/Island/

Dear Mr. Nixon,

I beg to acknowledge the receipt of your letter of
January 21st.

Strange to say, I observed at the end of last year a
newspaper-item informing that some articles had been published
in Russian newspapers with attacks on you who were said to have
caused that Esthonian citizens should have been killed during the
German occupation of Esthonia as being suspected as Communists.

At first I intended to write to you regarding this news-
paper-item, but thinking it over I thought that it would only
worry you. When reading your letter I was therefore not very
surprised by its contents.

However, I cannot imagine that an extradition of you from
Iceland to the Russian authorities would be possible.

The fact is that according to the international law,
extradition is not allowed for political crimes, and ⁱⁿ this case
no crime can be justly charged against you which could lead to an
extradition.

It is, therefore, to believe that the Russian authorities
will start legal proceedings against you in Tallin or Moscow for

some presumed crime which could give a motive for an extradition.

The newspaper-item observed by me contained also, sure enough, the following: "The Sovjet Union has commenced legal proceedings against two Esthonian emigrants now living in Iceland and Australia, respectively, and according to the same item the legal proceedings imply accusations for the responsibility for "the death of thousands of people".

These emigrants are indicated to be Evald Nixon and Erwin Richard Wiks, the latter now living in Australia, according to the newspaper-item.

Even if these proceedings now taken up in Russia should lead to sentence of guilty, I find it quite out of question that any civilized country with a non-communistic government would agree to an extradition.

The accusations in the newspaper-item would imply that you and Wiks were guilty of crimes in your official positions prevailing at the time in the Esthonian Republic, but as this state no longer exists the present Russian government cannot justly pursue their action against ex-officiants in Esthonia for pretended crimes committed in their official positions in the no-longer existing Republic of Esthonia.

Therefore, I cannot imagine the possibility of a consenting by the Icelandic government to a Russian demand for your extradition.

Of course, I will give you my assistance in any situation which may accour.

I still have the reports of the proceedings regarding the interrogation at the Magistrates' court in Stockholm in my archives, which reports make the case clear. Moreover, I can personally affirm that through the hearing of witnesses it was made quite clear that you were neither a National Socialist nor a Communist but a good Esthonian patriot correctly exercising your official duties.

I have gone through the documents in the case, but I cannot find that I have sent over any reports to the American Embassy here.

The records were sent from the Magistrates' Court to the Ministry of Justice and I will make inquiries there to get information whether a resolution was possibly made.

However, the Russian Embassy in Reykjavik is quite numerous

and among the staff of the Embassy are probably persons willing to do practically anything in order to please their superiors. Therefore, I want to advise you decidedly never to be without company, as one never knows a fanatic Communist is up to. There have been horrid cases of kidnapping, you know, and I think therefore, as I have already said, that you should always have somebody as companion, for safety's sake.

As soon as I hear of anything to inform you about, I will come back to you.

I understand that your family is worried on account of these Russian manœuvres, but according to my opinion there is no reason for fear for an extradition.

With my best regards to you and your family.

Yours sincerely,

Yngve Schartau
(sign)

Dear Mr. [Name]

I beg to acknowledge the receipt of your letter of January 14th. I am sorry to hear of the end of last year's newspaper-articles and that some articles had been published in Russian newspapers with attacks on you. We hope that the Soviet Government should have been able to prevent the publication of articles of this kind as being derogatory to Communism. I did not intend to write to you regarding this newspaper-attack, but thinking it over I thought that it would only worry you. After reading your letter I was therefore not very surprised by its contents. However, I would suggest that an extradition of you from England to the Russian authorities would be possible. The fact is that according to the international law, extradition is not allowed for political crimes, and that there is a strong possibility of charges against you which could lead to an extradition. I am, therefore, to suggest that you should consider all possible proceedings to avoid such a result.

ESTONIAN WORLD COUNCIL

ESTONIAN HOUSE 243 EAST 34TH STREET
NEW YORK 16, N. Y.

TELEPHONES: MURRAY HILL 4-0336, 5-7467

Representing:

ASSOCIATION OF ESTONIANS IN GREAT BRITAIN
COUNCIL OF ESTONIAN SOCIETIES IN AUSTRALIA
ESTONIAN CENTRAL COMMITTEE IN THE FEDERAL REPUBLIC OF GERMANY
ESTONIAN CENTRAL COUNCIL IN CANADA
ESTONIAN NATIONAL COMMITTEE IN THE UNITED STATES
ESTONIAN NATIONAL CONGRESS IN SWEDEN

BOARD OF DIRECTORS:

August Karsna
President

Alfred J. Anderson
Leonhard Vahter, L.L.M.
Vice Presidents

Arnold Raag
Secretary

Harald Kikas
Treasurer

Manivald Loite

COUNCILORS:

Mihkel Hansen
Rev. Aleksander Hinno
Rev. Aleksander Jurisson, M.Th.
Julius Kangur
Rev. Rudolf Kiviranna, M.Th.
Karl Leik
Elmar Lipping
Nikolai Maim, L.L.D.
Olev M. Piirsalu
Harald Raudsepp
Paul Saar
Juhan Vasar, Ph.D.
Karl Viilu

John Jaan Tiivel
Secretary General

May 8, 1961

The Honorable
Olafur Thors
Prime Minister of the Republic of Iceland
Stjornarradid
Reykjavik, Iceland

Excellency:

The Estonian World Council, duly elected representative body of Estonians in the free world, has the honour to bring to your kind attention the following:

Reports have reached us, that the Government of the Soviet Socialist Republics is asking the Government of Iceland to extradite some Estonians, presently residing in Iceland.

In our opinion, the Soviet Union is not authorized to submit any such extradition requests, because the Soviet Union cannot be considered a legal successor to the Republic of Estonia, which legally still exists.

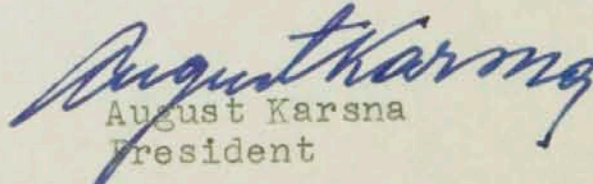
Furthermore, there is a human objection to any such extradition. One cannot hope for an objective and fair trial of the case. The extradition would become tantamount to the death of a person so treated.

It is proper to recall once more, that the secret police of the Soviet Union (GPU) annihilated during the one-year Soviet occupation of Estonia (1940/41) approximately six per cent of the Estonian Population by murder and deportations to forced labour camps and went on with that still more vigorously after the country was reoccupied in the fall of 1944.

Just another reminder: The United Kingdom and Australia have turned down similar requests by the Soviet Union.

In view of this, the Estonian World Council is asking Your Excellency, to reject any such possible Soviet extradition requests.

Respectfully,

August Karsna
President

HONORARY CHAIRMEN:

Benedetto Croce †
 John Dewey †
 Karl Jaspers
 Salvador de Madariaga
 Jacques Maritain
 Jayaprakash Narayan
 Reinhold Niebuhr

Theodor Heuss
 Léopold Sédar Senghor

CONGRESS FOR CULTURAL FREEDOM

Scandinavian Office

17, Islands Brygge . Copenhagen S . Denmark . Phone AStA 3192

EXECUTIVE COMMITTEE:

Denis de Rougemont
 Chairman
 Nicolas Nabokov
 Secretary
 Georges Altman
 Raymond Aron
 Irving Brown
 Nicola Chiaromonte
 Julius Fleischmann
 Sidney Hook
 Mino Masani
 Malcolm Muggeridge
 Michael Polanyi
 David Rousset
 Luis Alberto Sanchez
 Carlo Schmid
 Bruno Snell
 Ignazio Silone
 Stephen Spender
 Manó Sperber

SECRETARY FOR SCANDINAVIAN AFFAIRS:
 Jørgen Schleimann

SECRETARY GENERAL:

Nicolas Nabokov

EXECUTIVE SECRETARY:

Michael Josselson

Den 28. februar 1961

Hr. justitsminister Bjarni Benediktsson
 Dómsmálaráðuneytið
 Reykjavík
 Ísland

Kære Bjarni,

Det har drøjet længe, altfor længe, inden du igen hørte fra mig om den Afro-Skandinaviske Samarbejdskomité. Men jeg har gerne villet have lidt resultater at berette, inden jeg skrev, og det tager tid at have resultater i afrikansk-skandinaviske samarbejde.

Jeg er meget glad over, at du saa beredvilligt accepterede at være medlem af den forberedende komité, og du skal have hjertelig tak for dit tilsagn og dit brev af 3. oktober. Alle de seks skandinaviske og afrikanske personligheder, jeg henvendte mig til, sagde ja til indbydelsen om at deltage i arbejdet, og det er vel i sig selv et særdeles opmuntrende resultat. Den forberedende komité bestaar altsaa foruden af dig selv af folketingsmand Frode Jakobsen, den svenske romanforfatter Eyvind Johnson, rektor Davidson Nicol, som du uden tvivl kender alle tre, og desuden af Tom Mboya, som netop har hjemført en saa stor valgsejr i Kenya, og den vestafrikanske republik Senegals præsident, den store negerlyriker Léopold Sédar Senghor.

Vi er nu saa langt fremme med planerne til komiteens første store organisatoriske arrangement, at jeg mener, der er grundlag for at antage, at komiteen har bevist sin eksistensberettigelse og kan regne med at fortsætte sit arbejde. Det drejer sig om en afro-skandinaviske bibliotekskonference, som tænkes afholdt i København i maj, eventuelt først i september. Jeg har faaet tilsagn fra Kongressen for kulturel Frihed om, at de vil betale rejseomkostningerne for 15-20 afrikanske deltagere, og jeg har netop søgt dansk statsstøtte til konferencens gennemførelse. Jeg vedlægger en kopi af bevillingsansøgningen, hvoraf du ogsaa vil se nærmere enkeltheder om konferencens baggrund.

Aase og jeg taler ofte om de gode dage, vi tilbragte sammen i Berlin. Hvordan mon Gunnar og Eykon har det? Og hvornaar kommer du selv en tur til København? I The Statesman's Yearbook ser jeg jo rigtignok, at du er bebyrdet med fire fagministerier, men du skal vel ogsaa have ferie en gang imellem? Lad os endelig vide, naar du passerer Danmark.

Og saa til slut en lykønskning i anledning af torskekrigens gode afslutning. Den kan islændingene jo notere sig med al hæder.

Hjertelig hilsen fra os begge,

Jørgen Schleimann.

International Secretariat: 104, Boulevard Haussmann, Paris (8ème)

Den 28. februar 1961

Regeringsudvalget for Teknisk Bistand til mindre-udviklede Lande
Udenrigsministeriet
Christiansborg
København K

Paa den Afro-Skandinaviske Samarbejdskomité's vegne tillader jeg mig at aneøge Regeringsudvalget for Teknisk Bistand til mindre-udviklede Lande om en bevilling paa 32921,00 kr. til delvis dækning af udgifterne ved afholdelse af en afro-skandinavisk bibliotekskonference i København.

Konferencen, der arrangeres af Komiteen for Afrikansk-Skandinavisk Samarbejde og L'Association Internationale pour le Développement des Bibliothèques en Afrique (A.I.D.B.A.), tankes afholdt i begyndelsen af maj måned i aar.

Konferencens formaal er at undersøge, om der findes muligheder for en dansk/nordisk teknisk og økonomisk bistand til udviklingen af et folkebiblioteksvæsen i de nye afrikanske stater syd for Sahara og i bekræftende fald stille forslag herom til de respektive afrikanske og nordiske regeringer.

Konferencen vil i givet fald faa deltagere fra en række fransk- og engelsk-sprogede lande i Vest-Afrika og observatorer fra Ækvatorial- og Øst-Afrika. De afrikanske deltageres antal vil ikke overstige 20 og ikke være mindre end 15. Det er tanken at indbyde 3 bibliotekssagkyndige fra Sverige, 2 fra Norge, 2 fra Finland og 1 bibliotekssagkyndig fra Island til at tage del i konferencen sammen med 6 danske kolleger.

Konferencen er tænkt afholdt i Danmarks Biblioteksskoles lokaler, Lindenvangs allé 10, Kbh. F, i dagene 8.-10. maj, begge dage inklusive, og det er tanken at arrangere et studieophold for de afrikanske deltagere forud for selve konferencen, i dagene 1.-7. maj inkl.

En eventuel bevilling fra Regeringsudvalget vil blive anvendt til dækning af 1) udgifterne ved de afrikanske konferencedeltageres studieophold i Danmark forud for konferencen; 2) rejseomkostningerne for konferencens nordiske deltagere; 3) udgifterne ved samtlige konferencedeltageres ophold i København under konferencen; og 4) omkostningerne i forbindelse med engelsk-fransk simultantolkning under konferencens møder.

Kongressen for kulturel Frihed har givet bindende tilsagn om en bevilling til dækning af de afrikanske deltageres rejseudgifter og de egentlige administrative udgifter i forbindelse med konferencens afholdelse under forudsætning af, at der fra dansk side skaffes dækning for de ovenfor nævnte udgifter i forbindelse med selve opholdet i Danmark og den nordiske konferencedeltagelse.

Den forberedende Komité for Afrikansk-Skandinavisk Samarbejde, hvis formaal det er at virke for fremme af det gensidige oplysningsarbejde og at styrke de kulturelle forbindelser mellem de nordiske lande og de nye afrikanske stater syd for Sahara, har som medlemmer den islandske justits-, kirke-, sundheds- og industriminister Bjarni Benediktsson; den kommitterede for Hjemmeværnet i Danmark, fhv. minister Frode Jakobsen, MF; forfatteren Eyvind Johnson, medlem af Det svenske Akademi; generalsekretæren for The Kenya African National Union og for The Kenya Federation of Labour Tom Mboya, som ogsaa er formand for den frie faginternationale, ICFTU's afrikanske regionale organisation; rektor Davidson Nicol, Fourah Bay College, the University College of Sierra Leone, en af de første universitetsrektorer i Afrika af afrikansk oprindelse; og republikken Senegals præsident, en af Afrikas største nulevende digtere Léopold Sédar Senghor.

x x x

Vedlagt følger Bemærkninger til nærværende bevillingsansøgning og et budgetforslag omfattende den del af konferencens omkostninger, som søges dækket ved en bevilling fra Regeringsudvalget.

Der henvises iøvrigt til tidligere ført korrespondance med Statsministeriet og forhandling med det fornylig af regeringen nedsatte U-landsudvalg.

For Den Afro-Skandinaviske Samarbejds-
komité

Jørgen Schleimann.

B U D G E T F O R S L A G

i forbindelse med bevillingsansøgning af 28. februar 1961 om dansk støtte til afholdelse af en afro-skandinavisk bibliotekskonference i København, maj 1961

STUDIEOPHOLD I DANMARK

for 20 afrikanske bibliotekssagkyndige i 7 dage.

20 x 7 = 140 overnatninger à 35,00 kr.:	4900,00	
20 x 7 = 140 per diems à 35,00 da. kr.:	4900,00	-
20 x 7 = 140 frokoster à 15,00 da. kr.:	2100,00	-
Kørselsudgifter ved institutionsbesøg:	<u>1000,00</u>	12900,00 kr.

REJSEUDGIFTER FOR NORDISKE DELTAGERE

i den afro-skandinaviske bibliotekskonference.

3 flyrejser Sth.-Kbh., t/r, turistkl., 3 x 342,00 kr.:	1026,00	
1 flyrejse Oslo-Kbh., t/r, turistkl., 1 x 342,00 kr.:	342,00	-
1 flyrejse Bergen-Kbh., t/r, turistkl., 1 x 458,00 kr.:	458,00	-
2 flyrejser Helsinki-Kbh., t/r, turist., 2 x 661,00 kr.:	1322,00	-
1 flyrejse Reykjavík-Kbh., t/r, turist., 1 x 1223,00 kr.:	1223,00	-
1 togrejse Århus-Kbh., t/r, 1. kl., 1 x 84,00 kr.:	84,00	-
1 togrejse Silkeborg-Kbh., t/r, 1. kl., 1 x 84,00 kr.:	<u>84,00</u>	4539,00 -

OPHOLD I KØBENHAVN

for 34 konferencedeltagere i 3 dage.

34 x 3 = 102 overnatninger à 35,00 kr.:	3570,00	
34 x 3 = 102 per diems à 35,00 da. kr.:	3570,00	-
34 x 3 = 102 frokoster à 10,00 da. kr.:	<u>1020,00</u>	8160,00 -

TOLKNING

engelsk-fransk simultantolkning i 3 konferencedage.

Leje af anlæg (Congress Service):	1200,00	
Rejseudgifter for 2 tolke, 2 flyrejser Paris-Kbh., t/r, 1. kl., 2 x 1071,00 kr.:	2142,00	-
Specielle per diems til 2 tolke i 4 dage à 110,00 kr., 2 x 4 x 110,00 da. kr.:	880,00	-
Honorar til 2 tolke i 3 dage à 350,00 kr., 2 x 3 x 350,00 kr.:	<u>2100,00</u>	6322,00 -

UFØRUDSETE UDGIFTER

i forbindelse med den planlagte afro-skandinaviske bibliotekskonference:

	<u>1000,00</u>
	<u>32921,00 kr.</u>

BEMÆRKNINGER

til bevillingsansøgning af 28. februar 1961 om dansk statsstøtte til afholdelse af en afro-skandinavisk bibliotekskonference i København i dagene 8-10 maj 1961

Ideen er at holde en afro-skandinavisk bibliotekskonference til undersøgelse af, om Danmark og de øvrige nordiske lande kan hjælpe de nye stater i Afrika syd for Sahara med at opbygge et folkebiblioteksvæsen, ifald en saadan dansk/nordisk hjælp af teknisk og økonomisk art kan accepteres, ja maaske ligefrem ønskes af de paagældende lande i Afrika. I bekræftende fald skal konferencen drøfte, i hvilket omfang og under hvilken form en saadan bistand kan ydes. Det er hensigten at lade denne drøftelse munde ud i direkte, konkrete forslag om et skandinavisk bistandprogram paa folkebiblioteksområdet, forslag, som konferencen vil anbefale over for de respektive afrikanske og nordiske regeringer.

Man kan tænke sig en saadan hjælp i form af direkte økonomiske bidrag til rejsning, indretning og drift af folkebiblioteker i Afrika. Man kan forestille sig en teknisk bistand i form af uddannelse af afrikanske bibliotekarer. Det vil eventuelt kunne ske ved Danmarks Biblioteksskole, hvis statutter indeholder en bestemmelse om, at udenlandske elever kan optages paa skolen. Det kan ogsaa ske ved oprettelse af en biblioteksskole i Afrika med danske/nordiske lærerkrafter, indtil et passende antal afrikanske biblioteksskolelærere er uddannet og kan overtage den videre uddannelse af deres landsmand. Man kan endelig tænke sig en hjælp i form af udsendelse af et antal danske, resp. nordiske bibliotekarer, som for et begrænset tidsrum og for dansk/nordisk regning kunde stilles til raadighed for de nye afrikanske staters undervisningsministerier som instruktører og tekniske raadgivere i folkebiblioteksspørgsmaal.

Naar det i dette forslag betragtes som særligt ønskeligt, at Danmark, resp. Norden som helhed yder en indsats paa folkeoplysningens omraade, er det dels i erkendelse af den bydende nødvendighed, en højnelse af det almene oplysningsniveau er for de nye afrikanske stater, om de skal kunne udbygge og befæste demokratiske samfundsformer, om de skal undgaa den fare, der ligger i, at klostet mellem ledere og masser i Afrika bliver yderligere uddybet, og det er dels i erkendelse af, at Danmark og de øvrige nordiske lande almindeligvis betragtes som foregangslande netop paa dette felt. Det vil være en naturlig opgave for os at tage op, og det vil være en naturlig ting for os at tilbyde. En dansk/nordisk hjælp paa dette omraade vil næppe give anledning til den slags misforstaaelser, som saa ofte har lagt hindringer i vejen for bilaterale bistandsprogrammer mellem Afrika og Europa-Amerika.

Naar det er foreslaaet at yde en særlig dansk/nordisk indsats netop paa folkebiblioteksområdet, er det, fordi opbygningen af et folkebiblioteksvæsen nok er en væsentlig opgave for ethvert samfund i udvikling, men erfaringsmæssigt ikke altid den indsats, der først tiltrækker sig de bevilgende myndigheders opmærksomhed. Der er heller ikke noget unaturligt i, at myndighederne anser kampen imod analfabetismen, kampen for at lære et flertal af befolkningen at læse og skrive for den indsats, der maa staa øverst paa listen over paakrævede opgaver. Det er klart, at man maa kunne læse, før man kan benytte et bibliotek.

Følgelig koncentrerer man sig om opbygningen af skolevæsenet. Det skal og maa der være penge til paa enhver afrikansk regerings budget. Det er der penge til. Men det er tvivlsomt, om der saa ogsaa bliver penge til en samtidig udvikling af et folkebiblioteksvæsen, som jo dog er den naturlige forlængelse af det obligatoriske skolevæsen. Har befolkningen ikke adgang til bøger og blade, har den ingen mulighed for at holde læsevnen ved lige og øve den i aarene, der følger skoletiden, bliver skoleundervisningen af begrænset værdi. Til gengæld aabnes der uanede muligheder for den læsekyndige afrikanske befolkning, som har let og uhindret adgang til bøger.

Med de begrænsede midler, der staar til de nye afrikanske staters raadighed, er det naturligt, de tager én opgave ad gangen. Men lige saa naturligt vil det vel være, om solidaritetsaktioner fra andre landes side satte ind netop paa de omraader, hvor de lokale kræfter ikke i øjeblikket slaar til. Vi kan roligt lade de afrikanske stater klare, hvad de selv magter. De kender behov og mangler langt bedre end vi, men en haanderekning paa et felt, der i dag ligger uden for afrikanernes egen formaan, vil ikke blive forsmaaet og ikke blive opfattet som nogen anmassende indblanding i interne afrikanske anliggender.

Derfor kan og bør Danmark og de øvrige nordiske lande gøre en indsats paa folkeoplysningens omraade, og en god begyndelse vil være gjort med et arbejde for bibliotekssagen i Afrika.

Det vil være rimeligt i særlig grad at rette opmærksomheden imod de tidligere franske besiddelser i Vest- og Ækvatorial-Afrika og mod tidligere belgisk Congo ud fra princippet om, at hjælp fremfor alt maa ydes, hvor behovet er størst, og der er ringest udsigt til, at det kan dækkes ved lokale anstrengelser.

Man gaar næppe nogen for nær ved at fremholde, at Frankrig, som har indlagt sig saa store fortjenester paa mange af kulturens omraader, ikke netop har udmærket sig paa det specielle felt, der omfatter folkebibliotekerne. Sandt at sige er Frankrig selv et folkebiblioteksmæssigt underudviklet land. Det er der gode grunde til: et stærkt udbygget og velassorteret boghandelsnet; mange og store private bogsamlinger; og et traditionelt rigt udviklet højere biblioteksvæsen med national- og specialbiblioteker. Alle disse faktorer har bidraget til at overflødigere et folkebiblioteksvæsen, som man kender det fra Skandinavien og den anglosaksiske verden.

Men det synes evident, at Frankrig ikke netop er den bedst egnede lærerester paa folkebiblioteksomraadet, og det er dog det eneste sted, hvortil mange af de nye afrikanske stater i øjeblikket kan henvende sig med en anmodning om saadan hjælp.

Hvad der gør dette forhold særligt grelt, er den omstændighed, at Afrika totalt mangler Frankrigs specielle forudsætninger for at kunne klare sig uden folkebiblioteker. Der er praktisk talt ingen forlagsvirksomhed i Afrika; boghandelen er ikke just overudviklet, omend den maaske er bedre, end man efter omstændighederne kunde forvente; og det vil ikke inden for nogen overskuelig fremtid være økonomisk muligt for afrikanere at anlægge private bogsamlinger af betydning eller blot praktisere et nogenlunde udstrakt bogkøb til privat formaal. Der skal ikke her opstilles nogen kunstig modsætning mellem folkebiblioteker og national- plus specialbiblioteker, begge bibliotekstyper har deres mission og funktion i et moderne samfund, men jeg tror roligt, man kan give folkebibliotekerne prioritet i dagens afrikanske samfund. Derfor er bibliotekssagen saa vigtig i Afrika, og derfor er spørgsmaalet særlig presserende i den fransktalende del af Afrika.

De engelsktalende omraader er saa langt nærmere de skandinavisk-anglosaksiske folkeoplysningstraditioner og dermed saa langt nærmere de skandinavisk-anglosaksiske folkebibliotekstraditioner. De er derved ogsaa langt nærmere en effektiv hjælp i teknisk henseende, først og fremmest fordi man i den engelsktalende del af Afrika er klar over betydningen af folkebiblioteker, men ogsaa fordi man i de naturlige ikke-afrikanske kontaktomraader for den engelsktalende del af Afrika, dvs. navnlig i Storbritannien og USA, aktivt interesserer sig for løsningen af Afrikas folkebiblioteksproblemer og er parat til at yde den fornødne assistance, teknisk og økonomisk. Ghana og Nigeria er gode eksempler i saa henseende. Ghana har allerede et nationalbibliotek og begyndelsesgrundlaget for et alment biblioteksvæsen, saa vidt jeg ved, har man ogsaa i Ghana en bibliotekarskole. I nabostaten Nigeria, Ghanas nabostat blandt de engelsktalende vestafrikanske lande, har man ligeledes vedtaget oprettelsen af en bibliotekarskole, og Unesco er i øjeblikket ved at opføre et mønsterbibliotek for tropiske lande i Øst-Nigerias hovedstad Enugu.

Naar det er foreslaaet at afholde den afro-skandinaviske bibliotekskonference som en i hovedsagen vest-afrikansk-skandinavisk konference, er det dels, fordi der er mange tegn paa, at de fransktalende lande i Vest-Afrika er biblioteksmodne, og dels, fordi man i de engelsktalende lande i Vest-Afrika har de mest fremskredne bibliotekssystemer i selvstændige afrikanske stater og altsaa en god del erfaring i biblioteksudvikling under afrikanske forhold, som engelsktalende afrikanske bibliotekarere under den foreslaaede konference faar en chance for at lade komme deres fransktalende kolleger til gode samtidig med, at begge parter eventuelt kan hæste yderligere erfaringer under samværet med de skandinaviske biblioteksfolk. Jeg tænker her for eks. paa den vægt, man i Danmark lægger paa det snævrere mulige samarbejde mellem folkebiblioteker, specialbiblioteker og nationalbibliotekerne. Det vigtigste er imidlertid, at nødvendigheden af et folkebiblioteksvæsen er erkendt i Afrika.

Det er en erkendelse, der blandt andet har sat sig spor i dannelsen, den 13. september 1957, af en privat forening, der har sat sig som maal at arbejde for udviklingen af biblioteker i Afrika. Det er karakteristisk, at den afrikanske biblioteksforening, l'Association pour le Développement des Bibliothèques Publiques en Afrique, blev dannet i det fransktalende Vest-Afrika. Foreningen, som senere har ændret navn til, l'Association Internationale pour le Développement des Bibliothèques en Afrique, A.I.D.B.A., tæller nu et par hundrede medlemmer og har nationale sektioner i tre af de vestafrikanske stater, nemlig i SÉNÉGAL - foreningens hovedsæde er Saint-Louis, SÉNÉGAL - i Togo og i Mauretaniaen.

A.I.D.B.A. har udarbejdet en aktionsplan, som omfatter projekter for oprettelsen af folkebiblioteker i de tre nævnte landes hovedstæder, saaledes at det første offentlige bibliotek med kvalificeret bibliotekspersonale, ja det første offentlige bibliotek overhovedet er tænkt oprettet i Dakar, det næste aaret efter i Lomé og det sidste det følgende, tredje aar, i Nouakchott. Den oprindelige plan var at starte i 1960 i Dakar, men det har ikke været muligt, og Dakars 300-400.000 indbyggere venter saaledes stadig paa deres bibliotek. Det er tanken senere at fortsætte denne udviklingsplan i andre afrikanske lande. Foreningen hverver derfor medlemmer for sin biblioteksaktion over hele det afrikanske kontinent.

A.I.D.B.A. er statsstøttet, idet flere af de nye afrikanske lande yder tilskud til arbejdet ligesom den franske stat - men foreningen lider alligevel i betydelig grad af mangel paa økonomiske midler til gennemførelse af sit ambitiøse program. Pengemangel er saaledes den direkte årsag til, at biblioteksprojektet i Dakar ikke lod sig realisere sidste aar som oprindelig planlagt.

A.I.D.B.A. har tidligere med held bidraget til at rejse biblioteksproblemaalet over for et større forum. Det var A.I.D.B.A., som i november 1959 arrangerede den første bibliotekskonference (journées d'études) for vestafrikanske biblioteksfolk og interesserede myndigheder i Dakar. Resultatet var særdeles lovende, og A.I.D.B.A.'s aktionsplan blev ved den lejlighed endeligt formuleret og udarbejdet i detaljer.

Det var tanken, at A.I.D.B.A. i sommeren 1961 skulde have organiseret en pan-afrikansk bibliotekskonference i Ghanas hovedstad Accra, men konferencen er blevet udskudt til 1963 eller 1964. Grunden var blandt andet den, at Unesco i 1962 holder et seminar om biblioteksvirksomhed og biblioteksbyggeri i tropiske egne samtidig med indvielsen af Unesco's mønsterbibliotek i Enugu, Nigeria.

I betragtning af disse forhold har A.I.D.B.A.'s generalsekretær, E.W. Dadzié meddelt, at den planlagte Københavnskonference er særlig ønskværdig, fordi dens resultater vil kunne forelægges Enugu og Accra-konferencerne fuldt udarbejdede, og fordi den tjener til at underbygge kontinuiteten i biblioteksarbejdet ved at være den eneste større bibliotekskonference med afrikansk deltagelse i aar.

E. W. Dadzié er bekendt med skandinaviske biblioteksforhold blandt andet fra et længere studieophold her i 1955, og han har gentagne gange udtrykt ønske om kontakt og samarbejde med skandinaviske kredse. Dette, at bibliotekssagen i Afrika gennem A.I.D.B.A. fremmes som en folkelig bevægelse paa frivillig basis, kan iøvrigt tydes som skandinavisk indflydelse, og ligeledes den omstændighed, at foreningens ejendom inklusive eventuelt oprettede biblioteker i givet fald kan overdrages til de kompetente afrikanske myndigheder paa statsligt eller kommunalt plan, naar og hvis disse myndigheder ønsker og kan paatage sig driften af offentlige biblioteker paa tilfredsstillende vis. Man vil saaledes ikke en dag komme til at staa over for to konkurrerende biblioteksvæsen i Afrika, et af myndighederne oprettet og A.I.D.B.A.'s. A.I.D.B.A. bestræber sig ligeledes paa paa at faa de nye afrikanske stater til at vedtage en bibliotekslovgivning paa linie med skolelovgivningen, saaledes at bibliotekerne straks fra starten og med støtte i lovgivningen kan faa den centrale placering i samfundet, som de har i for eks. den skandinaviske og anglosaksiske verden. I A.I.D.B.A.'s forslag er der forudsat et aktivt samarbejde mellem folkebiblioteker, special- og nationalbiblioteker. Det er næppe for meget at sige, at ogsaa dette træk er skandinavisk inspireret. I hvert fald lyder det yderst hjemligt for en dansk bibliotekar, og der turde være et agte grundlag i fælles interesser og anskuelser at bygge et dansk/nordisk samarbejde med A.I.D.B.A. paa.

Endelig kan man til støtte for bibliotekssagen i Afrika sige, at intet eksempel paa aabenhed i indstillingen, paa fri meningsdannelse og uhindret meningsudveksling, paa alsidighed i orienteringen, intet eksempel paa vidsyn og arbejdende demokrati vel er mere diskret, mere inoffensivt, men samtidig stærkere virkende og med en mere varig effekt end netop en velsammensat bogbestand i et for hele befolkningen tilgængeligt bibliotek. Forslaget om en nordisk hjælp til afrikanske lande, som ønsker at opbygge et folkebiblioteksvæsen, er baaret af dette skandinaviske syn paa folkebibliotekets centrale placering i samfundet og dets demokratiske funktion. Det er baaret af vor overbevisning om, at demokratiske samfundsformer fremfor alt maa være baseret paa et højt alment dannelsesniveau.

Mange omraader i Afrika er i dag traadt ind i en fase af politisk puritanisme, hvor den, der ikke er 100 % med, let bliver antaget for at være 110 % imod, for nu at sige det groft. Det er en udvikling, som i høj grad er betinget af de tidligere kolonimagters forskertsning af afrikansk tillid. Afrikansk mistænksomhed over for den vestlige verdens idealer i retning af tolerance, fri oppositionsret, aabenhed i indstillingen, understregningen af verdierne i en saa rig og nuanceret og fordomsfri verden som sjuligt, den afrikanske mistillid til en modsætningsfyldt verden har kun alt for ofte sin rod i afrikanske erfaringer om tilfælde, hvor saadanne paroler er blevet misbrugt til forsøg paa at sætte afrikanere op imod afrikanere, saa splid i det afrikanske befolkningselement og lade europæerne bevare kontrollen med udviklingen i det multiraciale samfund. Det er i dette forhold, man maa søge en væsentlig del af forklaringen paa det afrikanske krav om enhed, som paa det politiske plan har sat sig spor i dannelsen af enhedspartier - eller i hvert fald stærkt dominerende partier - i mange af de nye afrikanske lande. Det er heri, man skal søge forklaringen paa det saa ofte gentagne afrikanske krav om, at politisk opposition skal finde sted inden for det regerende parti og ikke udenfor, og at en saadan opposition skal være, hvad man kalder en konstruktiv opposition.

Der er næppe store muligheder for en vestlig missionsvirksomhed for demokratiet i Afrika. Den, der i dag kommer til Afrika for at prædike demokrati, vil blive mødt med mistænksomhed, for en saadan virksomhed har ikke hidtil kunnet finde en naturlig støtte og begrundelse i vestlig solidaritet paa det politiske plan med det nye Afrika. Men man kan give afrikanere bedre muligheder for egen meningsdannelse ogsaa paa det folkelige niveau ved at give befolkningen adgang til den verden, bøger repræsenterer. Bøger prædiker ikke. Den, der nærmer sig bøgerne verden, maa selv tage det første skridt, initiativet er hans og ingen andens. Det er den rækkefølge, afrikanerne ønsker. Men bøger har en tendens til at blive læst, og jo flere bøger en samfundsborger stifter bekendtskab med, des rigere bliver hans verden og des bedre egnet bliver han til at tage del i sit samfunds udvikling. Den naturlige organisationsform, under hvilken et stort antal afrikanere kan faa adgang til bøger, er gennem folkebiblioteket.

Visionen er da den at se Københavnskonferencen give stødet til en dansk - eller gerne nordisk - biblioteksaktion i Afrika, at se Danmark - eller hele Norden - rejse folkebiblioteker i Afrika, som i sin tid Carnegie-fondet ydede en historisk indsats ved at skabe folkebiblioteker over hele USA og derved gav folkebibliotekerne den centrale placering i samfundet, de har den dag i dag, den respektabilitet, den dagligdagsbetydning, som har været en vigtig forudsætning for det politiske folkestyre. En dansk/nordisk biblioteksaktion i Afrika vil være en varig indsats for demokrati og mellemfolkelig forståelse. Dens resultater vil være isjnefaldende og vil kunne tjene til at retfærdiggøre indsatsen over for dem, som direkte eller indirekte maa bringe aktionens arbejdsmæssige og økonomiske ofre. Det vil være en virkelig solidaritetsaktion uden politiske eller økonomiske bagtanker, og det vil være en solidaritetsaktion, som vil blive husket i Afrika, fordi afrikanske mennesker dagligt vil blive mindet om dens goder.

July 7, 1961

Dr. Alexander Johannesson
Hringbraut 57
Reykjavik
Iceland

Dear Dr. Alexander Johannesson:

Thank you for your letter of June 20th.

We are indeed sorry to lose you as Icelandic Sponsor of the Declaration of Atlantic Unity in which capacity you have served so long and so well. On behalf of all 280 signers of the Declaration in thirteen NATO countries, I want to express our gratitude for your service to Atlantic unity. We know that it has not always been easy for you. We shall continue to rely on you for help and advice.

At the same time we cordially welcome Mr. Hallgrimur Fr. Hallgrimsson as our new Sponsor for Iceland. I enclose a copy of a letter I have written him.

The United States Sponsors of the Declaration recently passed a resolution warmly congratulating our Icelandic and British signers for the peaceful settlement of the long dispute over the fisheries question. I seem to have misplaced the copy of this resolution but will try to find it in our files.

I enclose herewith a report on the meeting of the U.S. Sponsors of the Declaration on June 15. May I call your especial attention to paragraph 10 of the report?

We would like to know whether or not you think well of this proposal.

If you think well of it we should welcome suggestions or, still better, a draft.

In June, Secretary Herter had a very successful visit to Ottawa on behalf of the Convention and I think things are coming along satisfactorily, if slowly. I understand that about eleven countries have agreed (verbally or in writing) to participate, and the rest will probably follow along in due time.

My own best guess is that the International Preparatory Committee will meet for two or three days in London in September and that the Convention itself will meet, probably in Paris, sometime after the N.P.C. adjourns November 20th. They might meet for three weeks or a month before Christmas and re-assemble in late January or early February for as long as necessary.

/Iceland

Dr. Alexander Johannesson - July 7

-2-

Iceland was the second country (the first being Greece) to send in its formal acceptance of the invitation and to nominate its delegates. We are delighted that our new Sponsor is to be one of them. We note that the other is Professor Einar Magnusson.

I think your suggestion of a series of articles on NATO and the Communist menace for the newspaper "Morgunblaðið" is an excellent one and I hope Mrs. Osborn will be able to arrange it with the assistance of Livingston Hartley and others. We all recognize the critical situation of Iceland and its great value to NATO and the Atlantic Community.

While we know you still have many internal difficulties, we welcome the clearing of your international horizons as far as the Atlantic area is concerned. My only regret at this is that I shall have less excuse for a return visit to your beautiful country and to see again our good friends there.

My wife joins me in sending all best wishes to you and Mrs. Johannesson.

Faithfully yours,

Walden Moore
Director

WM:ml

- Enc. 1. Letter to Hallgrimur Fr. Hallgrimsson - July 7
2. Extracts from Minutes - June 15
3. Program for 1961
4. Folder

cc. Hallgrimur Fr. Hallgrimsson
Bjarni Benediktsson
Johann Hafstein

DECLARATION OF ATLANTIC UNITY

PROGRAM FOR 1961

(Adopted by the U. S. Sponsors in March 1961 with the concurrence of the Sponsors in other NATO countries).

NATO Citizens Exploratory Convention.

1. Help to promote the success of the Convention of representative citizens from NATO countries in finding means by which greater unity may be developed.

O. E. C. D.

2. Support establishment and effective utilization by our governments of the Organization for Economic Co-operation and Development as a step towards the creation of an Atlantic Economic Community.

Development of NATO.

3. Encourage NATO governments to meet the Soviet economic offensive by a comprehensive mutual program of economic co-operation as envisaged in Article II of the North Atlantic Treaty.
4. Work for the development of a NATO political authority capable, in due course, of exercising control over a NATO nuclear deterrent.
5. Suggest to official and unofficial bodies means of strengthening NATO politically, economically, militarily and culturally.

Common Defense.

6. Promote measures to insure more effective common defense, including further development of a unified command and a common strategy both in and outside the Atlantic area, more common production and standardization of arms and equipment, and increased mutual military assistance and national defense contributions fairly shared between all NATO nations.

NATO Council.

7. Seek to promote better co-ordination of policies and better means of achieving common policies in the Council, including implementation of its accepted principle of inter-dependence by providing for decisions on certain questions by less than a unanimous vote.
8. Support measures to strengthen the authority of the Council including raising the status of Permanent Representatives and annual meetings of Heads of Government.

Atlantic Institute.

9. Support the Atlantic Institute as an intellectual and moral center for the Atlantic Community.

NATO Parliamentarians' Conference.

10. Continue to support the development of the Conference especially by provision of a more adequate budget, more frequent meetings of its committees between annual sessions and official recognition of its right to advise the North Atlantic Council on political, economic and cultural questions.

OSLO 22. nóvember 1961.

Dh.

Trúnaðarmál.

Herra utanríkisráðherra,

Eins og kunnugt er af fréttum fór Lange, utanríkisráðherra, í opinbera heimsókn til Sovétríkjanna, mánudag hinn 20. p.m. Í miðri síðustu viku kom ég að máli við hann og varð það að samkomulagi, að ég fengi viðtal við hann áður en hann fer, og gerðum við ráð fyrir að hittast á laugardag 18. p.m. Ég hafði hugsað mér að heyra álit hans á þeim viðhorfum, sem skapast hafa undanfarnar síðustu vikur, vegna orðsendingar þeirrar, er Rússar sendu Finnum hinn 30. f.m.

Vegna forfalla Lange gat ekki orðið af þessu samtali, en í stað þess ræddi ég við forstöðumann politísku deildar utanríkisráðuneytisins, hr. Christensen, s.l. laugardag, og hafði Lange falið honum að ræða við mig. Hann skýrði mér fyrst frá samtali, sem Lykke sendiherra Norðmanna í Helsingfors átti við Karjalainen, utanríkisráðherra Finna, hinn 15. p.m. Frásögn Lykke er í stuttu máli þessi:

Nokkrum dögum eftir að orðsending Rússa frá 30. október s.l. barst Finnum, fór Karjalainen til Moskvu og átti þar viðtal við Gromyko utanríkisráðherra. Gromyko hóf þessar viðræður með því, að ræða um þá hernáðarlegu ógnun, sem báðum þjóðunum (Rússum og Finnum) stafaði af Vestur-Þýzkalandi. Gat hann þess, að rússneskir herforingjar hefðu lengi krafist þess, að leitað yrði samninga við Finna um hervarnir, á grundvelli vináttusamningsins frá 1948, og nú væri svo komið að varla væri hægt annað en taka þessa kröfu til greina.

Í frásögn Lykke um þessar viðræður Gromyko og Karjalainen segir ennfremur, að Gromyko hafi talað um að "den politiske situasjon i Finland var blitt ustabil".

Herra utanríkisráðherra

Guðmundur Í. Guðmundsson,

R e y k j a v í k .

Gromyko skýrði þó sjónarmið sín ekki nánar þessu viðvikjandi. Hann nefndi ekki neinn sérstakan stjórnmalaflokk í þessu sambandi og minntist heldur ekki á það, á hvern hátt væri hægt að tryggja það örugglega, að núverandi afstaða Finna til Sovétríkjanna og sambúð landanna héldist óbreytt. Karjalainen benti í þessu sambandi á, að allir stjórnmalaflokkar í Finnlandi væri eindregið fylgjandi þeirri vinsamlegu stefnu gagnvart Sovétríkjunum, sem Paasikivi, forsæti, hefði markað á sínum tíma. Gromyko spurði hvort og hvenær mætti vanta svars við orðsendingunni frá 30. október. Karjalainen svaraði á þann veg, að finnska ríkisstjórnin hefði enn ekki tekið afstöðu til málsins, og gæti hann ekki sagt neitt um hvenær svar berist né hvernig það yrði. Í þessu sambandi lét Karjalainen í það skína, að til mála gæti komið að finnska þingið yrði rofið og að þingkosningar yrðu um svipað leyti og forsetakosningarnar. Lykke telur, að nú sé álitid í Finnlandi, að óheppilegt hafi verið af Karjalainen að gefa þetta í skyn.

Eins og kunnugt er af blaðafréttum gerðist það hinn 17. þ.m., að fyrsti vara-utanríkisráðherra Sovétríkjanna, Kuznetsov, kallaði Eero A. Vuori, sendiherra Finna í Moskva, á sinn fund, og skýrði honum frá, að ríkisstjórn Sovétríkjanna liti svo á, að nauðsynlegt væri að teknar yrðu sem fyrst upp samningaviðræður þær milli landanna, sem hefði verið farið fram á í orðsendingunni frá 30. október, og mun hann hafa spurt að því, hvort Finnar hefðu skipað menn í nefnd þá, sem ræða skyldi við sovétka aðila um þessi mál.

Samkvæmt upplýsingum þeim, sem ég fékk í viðtali mínu við Christiansen, mun finnski sendiherrann hafa spurt að því, hvort Rússar getu ekki sett sig við þá skipan, að efnt yrði til kosninga í Finnlandi í febrúar mánuði n.k. og að málið yrði svo tekið upp aftur að þeim loknum. En svar ráðherrans var algjör neitun. Hann lagði áherzlu á, að viðræðunefnd Finna yrði skipuð sem fyrst. Hann nefndi það hins vegar ekki, hvort þess væri óskað, að í henni væru hernaðarsérfræðingar. Sendiherrann svaraði því til, að enn hefði þessi nefnd ekki verið skipuð, en ákvörðun um skipun hennar yrði tekin fljótlega.

Samkvæmt blaðafréttum mun Kuznetsov, í þessu viðtali við finnska sendiherrann, hafa lagt megináherslu á eftirfarandi þrjú atriði til stuðnings Sovétríkjunum:

- 1) Skrif blaða í Vestur-Evrópu um sameiginlega herstjórn Dana og Vestur-Þjóðverja (og Norðmanna).
- 2) Heimsókn Strauss, varnarmálaráðherra V.-Þýskalands til Noregs.
- 3) Sameiginlegar herafingar Dana og V.-Þjóðverja í Eystrasalti.

Sama dag og þetta samtal Kuznetsov og Vuori, sendiherra, átti sér stað, var sendiherrann kallaður heim til Helsingfors, til viðræðna við ríkisstjórnina, og tveim dögum síðar hélt Kekkonen, forseti, ræðu í útvarp, þar sem hann skýrði frá því, að hann myndi fara til Sovétríkjanna til viðræðna við Krusjtsjov. Í þessari ræðu kom fram nokkur ádeila vegna blaðaskrifa á Norðurlöndum út af þessu máli. Kekkonen tók það fram í ræðu sinni, að þetta væri mál, sem Finnar þyrftu sjálfir að leysa og sagði að skrif sumra blaða á Norðurlöndum hefðu engan vegin auðveldað það. Þá deildi hann á Norðmenn vegna komu Strauss, varnarmálaráðherra, til Noregs og þykja Norðmönnum ummáli forsetans óvinsamleg og ómakleg í sinn garð.

Gert er ráð fyrir að Karjalainen, utanríkisráðherra, verði í fylgd með forsetanum til Sovétríkjanna, og að þeir hittu Krusjtsjov í Novo-Sebirsk n.k. föstudag.

Ekki er vitað nánar um fðruneyti Kekkonen, en talið er víst, að ekki verði um formlegar samningaviðræður að ræða, og að Finnar vilji komast hjá þeim í lengstu lög.

Atburðir þessir hafa að sjálfsögðu vakið mikla athygli hér í Noregi og annars staðar á Norðurlöndum. Undén, utanríkisráðherra Svía, sem á sáti á þingi Sameinuðu þjóðanna, mun um það bil að koma heim til Svíþjóðar til viðræðna við ríkisstjórnina út af þessum málum, og sýnir þetta hvað Svíar líta alvarlegum augum á ástandið.

Það er almenn skoðun hér í Noregi, að það sem vaki nú fyrir Rússum sé ekki aðeins að beita þvingun gegn Finnum, m.a. með það í huga, að kommúnistar verði teknir í ríkisstjórn, heldur séu Rússar líka á þennan hátt að reyna að skjóta öðrum Norðurlöndum skalk í þringu, í þeim tilgangi,

að reyna að koma í veg fyrir aðild þeirra að markaðsbandalaginu.

Sendiráðið leyfir sér að senda með skýrslu þessari nokkrar bladaúrklippur úr norskum blöðum, sem sýnishorn um það hvernig um þessi mál er skrifað hér. Einnfremur sendist hér með eintak af ræðu þeirri, sem á er minnst hér að framan og Kekkonen forseti hélt hinn 5. þ.m.

Síðustu frétnir herma, að Lange utanríkisráðherra hafi framlengt dvöl sína í Sovétríkjunum um nokkra daga og að ákveðið sé að hann muni eiga viðræður við Krusjtsjov áður en hann snýr heim.

Þá mun Lange og hafa boðið Gromyko í opinbera heimsókn hingað til Noregs.